

The effect of artificial intelligence in issuing judgment of Iranian and French systems

1Dr. Ahmad pourabrahim*, 2.Zahra sheikh Ahmadi, 3. Amir Gerehgosha

Received: 18/1/2025

Accepted: 11/2/2025

Abstract

The use of artificial intelligence in the judicial system of Iran and France to establish justice has received much attention. In Iranian laws and in the 5- year transformation document of the judiciary in 1403, the use of artificial intelligence is foreseen in line with this goal. Also in French laws, a digital transformation plan has been approved for easy access of citizens to justice. But all the efforts of these two legal systems could not use artificial intelligence to issue judgment of judicial courts. This challenge of the legal system, ethics and culture of each country is different. Since Iran's law is based on Islamic jurisprudence and ethics, and judge must issue judgments based on justice and fairness, and fairness is a necessary part of human existence and is derived from ethics, therefore artificial intelligence cannot be designed in a way that includes all the inherent characteristics of a human being; therefore, this is practically ruled out. In the French legal system, which is based on Germanic Roman law, and in this system, customs and habits are enamel and the basis of laws; therefore, the existence of fairness can also be felt in issuing votes; on the other hand, for the membership of this country in European union, it is necessary to take steps based on the announced policy of this Union. Also, there are ambiguities regarding the risk of artificial intelligence not being responsible for voting errors, it seems that artificial intelligence can only a role as an assistant to the judge and not as a decision maker and author of the vote. In the research answered the above ambiguities through analytical and descriptive methods.

Keyword: artificial intelligence, justice, fairness, legal system, judicial courts

۱-Assistant Professor, Law Department, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran:
...../....۱/۵۸۶۵/۵۵۷۷

Purebrahim.ahmad@yahoo.com

۲-PhD student in private law at Islamic Azad University, Rasht, attorney at law and member of the
,Mazandaran Province Bar Association :...۹/...۵/۷۲۵-/۳۴۴۵

zahrashikhahmadi@yahoo.com

۳-ecyolpme ,secneicS hcraeseR fo ytisrevinU narheT ,ecnedurpsiruJ ni tneduts DhP
...۹/...۷/۸۷۹۸/۱۵۵۹

amir1.gerehgosha@gmail.com

تأثیر هوش مصنوعی در صدور آراء محاکم نظام حقوقی ایران و فرانسه

دکتر احمد پورا ابراهیم*^۱، زهرا شیخ احمدی^۲ امیرگره گشا^۳

پذیرش: ۱۴۰۳ / ۱۱ / ۲۳

ارسال: ۱۴۰۳ / ۱۰ / ۲۹

چکیده

استفاده از هوش مصنوعی در نظام دادرسی ایران و فرانسه، جهت برقراری عدالت، بسیار مورد توجه قرار گرفته است؛ در حقوق ایران و در سند تحول ۵ ساله قوه قضائیه سال ۱۴۰۳، استفاده از هوش مصنوعی، در راستای این هدف پیش بینی شده است؛ همچنین در حقوق فرانسه نیز طرح تحول دیجیتالی، جهت دسترسی آسان شهروندان برای عدالت، مصوب گردیده است؛ اما تمامی تلاش های این دو نظام حقوقی نتوانسته، یا نمی تواند هوش مصنوعی را جهت صدور آراء محاکم قضائی به کار گیرد. این چالش، فراخور نظام حقوقی، اخلاق و فرهنگ هر کشوری متفاوت است؛ از آنجائی که قانون ایران بر مبنای فقه اسلامی و اخلاق بنا شده است و قاضی باید بر اساس عدل و انصاف رای صادر کند و انصاف، لازمه ی ذات وجودی انسان بوده و نشأت گرفته از اخلاق است، بنابراین نمی توان هوش مصنوعی را طوری طراحی کرد که در برگزیده تمام ویژگی های ذاتی انسان گردد؛ لذا عملاً این امر منتفی است؛ در نظام حقوق فرانسه نیز که بر پایه حقوق رومی ژرمنی بنا نهاده شده و در این نظام، عرف و عادت، مبنا و اساس قوانین است؛ بنابراین می توان وجود انصاف را نیز در صدور آراء احساس کرد؛ از سویی، به جهت عضویت این کشور در اتحادیه اروپا، لازم است بر اساس خط و مشی ابلاغی این اتحادیه گام بردارد، همچنین وجود ابهاماتی در خصوص خطر عدم مسئولیت هوش مصنوعی در خطای آراء، به نظر می رسد هوش مصنوعی صرفاً بتواند به عنوان دستیار قاضی، و نه در مقام تصمیم گیرنده و انشاء کننده رأی نقش ایفا نماید. در این پژوهش به آن از طریق روش تحلیلی، توصیفی به ابهامات فوق پاسخ داد.

کلید واژه: هوش مصنوعی، رای، عدل، انصاف، نظام حقوقی، محاکم قضائی

۱- دکتر احمد پورا ابراهیم، استادیار گروه حقوق واحد رشت دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران*
کد اورکید: ۰۰۰۹/۰۰۰۱/۵۸۶۵/۵۵۷۷

Purebrahim.ahmad@yahoo.com

۲- زهرا شیخ احمدی، دانشجوی دکترای حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، وکیل دادگستری و عضو کانون وکلای استان مازندران.

۰۰۰۹/۰۰۰۵/۷۲۵۰/۳۴۴۵

zahrashikhahmadi@yahoo.com

۳- دانشجوی دکتری فقه حقوق دانشگاه علوم تحقیقات تهران، کارمند
۰۰۰۹/۰۰۰۷/۸۷۹۸/۱۵۵۹

amir1.gereghosha@gmail.com

۲۶- نظری، سیروس و دیگران؛ مطالعه تطبیقی حقوق باوروی مصنوعی در ایران و انگلستان؛ مجله حقوق پزشکی، دوره شانزدهم، شماره پنجاه و هفتم، ۱۴۰۱.

کاربرد هوش مصنوعی در خدمات حقوقی به سرعت در حال افزایش است و سامانه های نوین مبتنی بر پردازش زبان طبیعی به تدریج در حال به عهده گرفتن بخشی از وظایف حقوقدانان است. کاربرد هوش مصنوعی در قانون گذاری و امور حقوقی نیز از موضوعاتی است که همواره مورد توجه بوده است؛ چنانچه این اعتقاد وجود دارد که تحول در نظام های قضایی، بدون توسعه ی الکترونیکی و بهره گیری از فناوری های نوین در این حوزه امکان پذیر نیست. از این رو استفاده حداکثری از فناوری های نوین و هوش مصنوعی در فرآیند صدور آراء و تصمیمات قضایی یکی از موضوعاتی است که در سند تحول قضایی کشور نیز وجود دارد. در راهبرد ۳ از سند تحول قضایی ۵ ساله ۱۴۰۲ آمده است که برای صدور آراء و تصمیمات قضایی، از فناوری هوشمند استفاده شود. این موضوع نشانگر اهمیت کاربرد هوش مصنوعی در عرصه ی حقوقی کشور است. بنابراین ضروری است پژوهشی در خصوص نحوه ی کاربرد عملی هوش مصنوعی در صدور احکام صورت گیرد تا به ابهامات موجود در این خصوص پاسخ گفته شود.

با توجه به اینکه نظام حقوقی هر کشوری بر مبنای مذهب و فرهنگ آن کشور بنا شده است بنابراین نظر دادن درخصوص استفاده از هوش مصنوعی در صدور آراء در تمامی کشورها بطور کلی میسر و امکان پذیر نمی باشد و هر کشوری فراخور فرهنگ و مذهب و قانون خود با فرایند علم در بخش های از امور اجتماعی خود برخورد می نمایند، بنابراین در این تحقیق به تفصیل هوش مصنوعی را در صدور آرای حقوق ایران و حقوق فرانسه مورد بررسی قرار خواهیم داد. همچنین برای استفاده از هوش مصنوعی در آرای قضائی، این امر مستلزم تغییر قانون و بنای آن بر مبنای هوش مصنوعی بوده است، زیرا قانون فعلی ایران و فرانسه بر مبنای انسانیت قاضی تدوین شده است نه بر مبنای الکترونیکی بودن دستگاه قضائی، به عنوان مثال در مرحله بدوی قاضی چون انسان است احتمال اشتباه در صدور آراء وجود دارد، بر این اساس مرحله تجدیدنظر و رسیدگی سه قاضی دیگر پیش بینی شده است، اما اگر هوش مصنوعی رای صادر نماید دیگر مرحله تجدیدنظری وجود ندارد.

مقاله پیش رو با هدف پژوهش در مطالعه میان رشته ای تدوین و تشریح شده است و در صدد پاسخگویی به سوالاتی به شرح ذیل می باشد، هوش مصنوعی می تواند آرای محاکم قضائی ایران و فرانسه را صادر نماید یا به نحوی تاثیرگذار در صدور آرای قضائی باشد؟ مسیولیت و ضمانت اجرای آرای صادره توسط هوش مصنوعی به عهده چه شخص و یا ارگانی می باشد؟ پژوهش در موضوعات یاد شده، بر مبنای مطالعه ی میان رشته ای انجام و سعی شده است به سؤالات و ابهامات موجود در خصوص اثرات اعمال هوش مصنوعی در فرآیند صدور احکام پاسخ داده شود. روش کار بر مبنای تحلیلی و توصیفی نسبت به بررسی دو نظام حقوقی ایران و فرانسه بصورت تطبیقی پرداخته شده است.

۲- فلسفه وجودی هوش مصنوعی

در این فصل ابتدا به مفهومی از ماهیت هوش مصنوعی می پردازیم و سپس پیشینه ای از هوش مصنوعی به طور مختصر مورد بررسی قرار می گیرد زیرا از آنجایی که پیشینه تاریخی هوش مصنوعی مفصلاً در مقالات و کتب مخصوص به هوش مصنوعی، پرداخته شده است؛ لذا ضرورتی برای بازگویی مجدد و مفصل آن در این مقاله وجود نداشته، به بیان مختصری از آن که ماهیت و جوهره وجودی هوش مصنوعی را نشان دهد اکتفا می کنیم.

۲-۱ مفهوم شناسی هوش مصنوعی

هوش مصنوعی^۱ که در این پژوهش با اصطلاح اختصاری AL بیان خواهد شد، یک صنعت فناوری اطلاعات است که بیشتر با ماشین های کار می کند که مانند یک انسان عمل می کند، جان مگ کارتی، هوش مصنوعی AI را به عنوان دانش علمی و فنی توسعه برنامه های کامپیوتری هوشمند بطور خاص توصیف کرد^۲ و همچنین در جای دیگری از هوش مصنوعی به معنای گروهی از فناوری های که وظایف محاسباتی بطور سنتی به انسان ها را انجام می دهند.^۳

هوش مصنوعی، به هر برنامه سخت افزاری یا نرم افزاری گفته می شود که از خود رفتارهایی را نشان می دهد که هوشمندان به نظر می رسد. برخی نیز هوش مصنوعی را این گونه تعریف کرده اند: «توانایی رایانه ای دیجیتال یا رباتی که توسط یک رایانه کنترل می شود جهت انجام دادن کارهای که به طور معمولی متناسب به موجودات هوشمند است»^۴. در یک تعریف دیگر هوش مصنوعی یک سیستم، برنامه، نرم افزار یا الگوریتمی است که بطور مستقل، می تواند منطقی و انسانی تصمیم گیری و مبتنی بر آن عمل کند.^۵ علاوه بر این، هوش همچنین به استفاده از توانایی ذهنی عمومی برای حل، استدلال و یادگیری موقعیت های مختلف مربوط می شود، هوش با کارکردهای شناختی مختلفی مانند زبان، توجه، برنامه ریزی، حافظه و ادراک ادغام می شود.

اما بخشی از هوش مصنوعی به نام یادگیری ماشینی^۶ که به اختصار در مقالات علمی زبان اصلی به ML نوشته می شود، در واقع یادگیری ماشینی کاربردی از هوش مصنوعی است که به سیستم امکان می دهد تا بطور خودکار بیاموزد و بر اساس تجربه خود را بهبود دهد. که نظری از نویسندگان و پژوهشگران بر این بوده که یادگیری ماشینی یک مدل مفهومی از یک چرخه تصمیم گیری را نشان می دهد که شامل هوش مصنوعی مبتنی بر یادگیری ماشینی است که جای تصمیم گیری انسانی کار می کند.^۷

ظاهراً بزرگان علم و مدعیان هوش مصنوعی نتوانستند تعریف جامع و کاملی از هوش مصنوعی ارائه دهند و در هر حوزه علمی و شرایطی پژوهشی، تعریف هوش مصنوعی به نحوی دست خوش تغییر قرار می گیرد؛ هوش مصنوعی به جهت داشتن ابعاد مختلف و پیچیده، هنوز از جمله موضوعات مهم دانشمندان در بحث پژوهش محسوب می گردد؛ لذا تعریف جامع و واحدی را نمی توان از آن کشف کرد. لیکن همانطوری که از واژه هوش مصنوعی مشخص است، هوش مصنوعی نوعی هوش ساخته شده بر مبنای هوش بشری است که توسط خود انسان طراحی و ساخته شده و چون مشابه انسان است و اصل نیست به آن هوش مصنوعی می گویند؛ که وظیفه ی دریافت داده ها و تجزیه تحلیل آنها را در کمترین زمان را برعهده دارد.

۲-۲ پیشینه ای از هوش مصنوعی به روایت تاریخ

هوش مصنوعی یک رشته علمی با قدمت طولانی می باشد،^۸ که به هیچ وجه جدید نیست و پایه های آن به آغاز علم کامپیوتر در حوزه های مختلف و با روش های مختلف متعددی که هدف آن باز تولید عملکردهای

۱- Artificial Intelligence

۲- Harikumar pallathadka Herman Ramirez

۳- Salima Benhamou, 2020, page 57

۴- تخشید، زهرا، مقدمه ای بر چالش های هوش مصنوعی در حوزه مسئولیت مدنی، مقاله علمی پژوهشی وزارت علوم، بهار و تابستان، ۱۴۰۰، شماره ۳۸، ص ۲۳۱

۵- پارسیان، محمدرضا و دیگران، به کار گیری هوش مصنوعی به عنوان مدیر شرکت های تجاری، مقاله ی پژوهشی از فصلنامه ی پژوهشی حقوق خصوصی دانشگاه علامه طباطبائی، پاییز ۱۴۰۲، شماره ۴۴، ص ۱۳۵

۶- Machine learning

۷- Alun Preece, page 5

شناختی توسط رایانه است ، باز می گردد، خود اصطلاح هوش مصنوعی توسط جان مک کارتی ، از بنیانگذاران این رشته که با آلن نیوول و هربرت سیون همکار بودن که به زبان ساده ای استخراج شد^۱.

هوش مصنوعی برای اولین بار توسط جان مک کارتی در سال ۱۹۵۶ زمانی که اولین کنفرانس دانشگاهی در این زمینه برگزار کرد ، ابداع شد . اما سفر برای درک اینکه آیا ماشین واقعا می تواند فکر کند ، خیلی قبل تر از آن شروع شده است ، آزمون تورینگ یکی از روش های بود که بتوانند دانشمندان به این حقیقت برسند ، که آیا ما هرگز قادر خواهیم بود کامپیوتری بسازیم که بتواند به اندازه کافی از انسان تقلید کند ؟ آزمون تورینگ از بدو پیدایش ، مسیری شبیه بسیاری از تحقیقات AL را دنبال کرده است. در ابتدا دشوار به نظر می رسد اما ممکن بود در زمانی که تکنولوژی سخت افزار به نقطه خاص رسیده اما خود را به بسیار پیچیده تر از آنچه در ابتدا می شد نشان داد ، با کندی پیشرفت به حدی که برخی تعجب می کنند که آیا با وجود چندین دهه تحقیق و پژوهش ، آیا هرگز به آن خواهد رسید یا خیر؟ پیشرفت های بزرگ فناوری تورینگ همچنان هدفی را تعیین می کند که محقق AL برای رسیدن به آن تلاش می کنند و در طول مسیر متوجه می شوند که چقدر از تحقیق آن فاصله داریم ، در سال ۱۹۵۰ ، آلن تورینگ ریاضیدان انگلیسی مقاله ای با عنوان (ماشین های محاسباتی و هوش) منتشر کرد که درها را به حوزه ای باز کرد که AL یا هوش مصنوعی نامیده شد ، سالها قبل از آنکه جامعه اصطلاح هوش مصنوعی را که توسط جان مک کیتی ابداع شد بپذیرد ، با طرح این سوال ساده آغاز شد ، آیا ماشین می تواند فکر کند ؟ سپس تورینگ را برای ارزیابی اینکه آیا ماشین ها می توانند فکر کنند یا خیر که به دست تورینگ معروف شد پیشنهاد کرد^۲.

۳- مبنا و منشاء صدور آرای قضائی و انواع آن در حقوق ایران

طی تحقیقات به عمل آمده ، به نظر می رسد نحوه به کارگیری هوش مصنوعی در نظام قضائی کشورها و تاثیر آن در اجرای عدالت، به ساختار قضائی آن کشور بستگی دارد. ساختار قضائی یک کشور تعیین می کند آیا هوش مصنوعی می توان جهت پیشگیری از وقوع جرم و یا در زمینه تصمیم گیری و صدور رای ابزار مفیدی است یا خیر؟ هوش مصنوعی با توجه به اینکه قابلیت های زیادی در قرار گرفتن در جایگاه انسان را دارد لذا بر این اساس به نظر می رسد ساختار این فرایند علمی در تصمیمات قضائی مورد بررسی قرار گیرد .

صورت نهائی و غایی استفاده از هوش مصنوعی در فرایند دادرسی قضائی، ایفای نقش ابزار تصمیم گیری قضائی رای است. اهم فواید به کارگیری هوش مصنوعی در این خصوص، شامل کاهش کمیت مشغله قضات، بررسی دقیق تر شواهد، جلوگیری از اعمال تبعیض، امکان جست و جو در دنیایی وسیع از داده های قضائی و غیره قضائی استاندارد سازی شاخص های عدالت، ارتقای جایگاه ارزش ها و اعمال آن است. اینکه هوش مصنوعی چگونه به این اهداف دست خواهد یافت، موضوعی محوری است که لزوم الگو سازی قضائی طرح الگوریتم در زمینه هوش مصنوعی را دو چندان خواهد کرد. از این رو، این الگو باید مبتنی بر توجه به ارزش های زیربنایی قانونی باشد، تا خود قانون در فرایند رسیدگی قضائی، به جای تکیه بر روش های سنتی در اعمال یکپارچه دستورالعمل های قضائی مقید بر ارزش های تعیین شده از سوی نظام حقوقی و کاربرد منطقی این ارزش ها در رسیدگی های انفرادی باشد.

دستیابی استفاده صحیح از هوش مصنوعی در تصمیمات قضائی در ابتدای امر ضروری می باشد که قانونگذار قانونی را در راستای استفاده از هوش مصنوعی در آرای قضائی تنظیم و اجرائی کند، سپس با استفاده از متخصصین حوزه هوش مصنوعی و حقوقدانان نسبت به تنظیم الگوریتم هوش مصنوعی اقدام

نمایید، که جهت استفاده از هوش مصنوعی در نقش انسان موثر باشد که برای استفاده از هوش مصنوعی نیاز به ظرفیت عظیمی برای آموزش الگاریتم های برای بهربرداری از یادگیری عمیق نیاز دارد و همچنین الگاریتم های آموزشی به داده های نیاز دارند که به درستی توسط انسان ها حاشیه نویسی شده باشد، که ممکن است به تلاش قابل توجه ای نیاز داشته باشد، به ویژه برای آموزش شبکه های عصبی بزرگ، کار شامل قراردادن داده ها در فرمی مناسب برای آموزش الگاریتم ها با تمییز کردن آنها حاشیه نویسی آنها به یک قالب قابل استفاده برای کاربران است.^۱

به نظر می رسد نویسنده مقاله مورد استناد نقش و جایگاه وجودی انسان را در قالب هوش مصنوعی به درستی درک نکرده است، زیرا در تصمیمات قضائی هر چند هوش مصنوعی تاثیر گذار باشد اما نمی تواند بنابه فرهنگ و ذات انسانی قاضی در صدور آرا همخوانی داشته باشد.

علی ایحال برای نتیجه ای بهتر در این تحقیقات باید منشاء و مبنای صدور آرای قضائی از سوی قضاات بررسی شود و پس از بررسی آن منشاء و مبنا سپس هوش مصنوعی را در قالب آن قرار دهیم تا بتوانیم نتیجه ای صحیح و منطقی از آن اخذ نمائیم، و همچنین نقش هوش مصنوعی در انواع آرای قضائی می تواند متفاوت باشد که در برخی از آرا هوش مصنوعی می تواند نقش صادر کننده آرا باشد مثل قرار اعدادی و یا در آرای قاطع دعوی نقش دستیار قاضی را داشته باشد، که در ادامه پژوهش به آن خواهیم پرداخت.

۴ - عدل و انصاف

صدور آراء براساس عدل و انصاف از اهمیت به سزای برخوردار است. عدل و انصاف در صدور آرا و تصمیم گیری های قضائی، اطمینان از این امر است که هر فرد، بدون تبعیض و با احترام به حقوق انسانی وی، دادرسی مساوی و منصفانه ای در مقابل قانون و قوانین داشته باشند.

انصاف در لغت فارسی به معنی عدل کردن، حق دادن، راستی کردن، و نیمه چیزی را گرفتن می باشد. انصاف^۲ و همچنین انصاف در گسترده لغت به معنای نصف کردن چیزی به دست خود انسان و بدون حکم حاکم است. مانند تقسیم مالی بین فرد و دیگری به صورت مساوی. دکتر کاتوزیان در کتاب فلسفه ای حقوق انصاف را به مجموعه قواعدی دانسته که در کنار قواعد اصلی حقوقی وجود دارد و به استناد متکی بودن بر اصول عالی و برتر اخلاقی می تواند قواعد حقوقی را لغو کند یا تخصیص دهد.^۳ و همچنین دکتر کاتوزیان در کتاب فلسفه حقوقی خود انصاف را از فضائل اخلاقی به معنای عدالت ورزی بر رعایت مساوات و برابری در رفتار با دیگران و پرداخت حقوق مردم بدون تبعیض اشاره دارد؛ انصاف در علم حقوق شامل مجموعه ای از قواعد و قوانین متکی بر اصول اخلاقی است که در کنار قوانین اصلی حقوق قرار می گیرند و توان تقیید و تخصیص قواعد حقوقی را دارند؛ به عنوان مثال اگر عدالت حکم کند که شخصی بدهکاری خود را پرداخت کند، انصاف در مورد اشخاصی که در حال اعسار باشند، حکم به دادن مهلت یا اقساطی پرداخت کردن بدهکاری می دهد.^۴ اصل انصاف، که به معنای دخالت دادن حکم وجدان و عقل سلیم در صدور حکم است، در حال حاضر در عرصه های مختلف ملی و بین المللی، اعم از قضائی و داوری، نفوذ کرده است و تا کنون دیوان دادگستری به عنوان مهم ترین مرجع قضائی بین المللی، در زمینه های مختلف از این اصل در

Salima Benhamou 2020/ 62 - ۲ - ۱

equity - ۱ - ۲

۳ - مظاهری. معصومه و دیگری، قاعده فقهی انصاف، فصلنامه ی مطالعات فقهی و حقوقی اسلامی، سال هشتم، شماره ۲۷ بهار

۱۳۹۱، ص ۱۳۷

۴ - کاتوزیان ناصر، الزامات خارج از قرارداد، جلد هفتم، انتشارات دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۲، ص ۱۴۵

با توجه به تعاریف فوق درخصوص انصاف ، به نظر می رسد انصاف ذات وجودی هر انسانی است که او را در اجرای صحیح عدالت یاری می کند و دست قاضی را باز می گذارد تا در چهارچوب اخلاق، کمی منعطف تر از قانون عمل نماید و مصلحت طرفین دعوی را نیز در اصول کار خود در نظر بگیرد. از آنجائی که انصاف با عدالت شباهت دارند لذا برای روشن شدن مفهوم انصاف و عدل باید این دو واژه را مورد مقایسه از جهت جنبه عام و خاص قرار دهیم .

معنای اصطلاحی عدل و عدالت به معنای لغوی آن نزدیک هستند. عدل یعنی اجرای قانون؛ پس حکم عادلانه به حکمی می گویند که بر اساس قانون صادر شود. عدالت در اصطلاح حقوقی به معنای رعایت حقوق افراد و دادن حق به هر صاحب حقی است^۲.

انصاف به معنای عام در زبان عربی مترادف عدالت است (انصف الرجل کان عادلا) وقتی گفته می شود مردی انصاف دارد یعنی عادل است . در زبان فارسی نیز عدل و انصاف به معنای عام ، به یک معنا می باشد: فرهنگ عمید ، انصاف را به عدل و داد معنا کرده است. اما تفاوت عدل و انصاف در معنای خاص خود بروز می کند ، انصاف در واقع احساسی از چهره لطیف تر عدالت در موارد خاص است و شامل مساوات و برابری و تعادل می شود که بطور طبیعی کسی که عدالت را به این معنا به کار می برد ، از مفهوم تساوی و برابری فاصله گرفته و حکمتی را مورد توجه و نظر قرار داده است^۳.

با توجه به مطالب فوق مشخص و مبرهن می باشد که اساس و بنیاد صدور آرای قضائی بر پایه عدل و انصاف می باشد و جمع این دو عنصر در کنار هم منجر به صدور آرای صحیح و بر اساس عدالت می باشد ، زیرا قاضی در اعمال عدل و اجرای قوانین از طریق انصاف ، دایره عملکرد قاضی را در تصمیم گیری وسیع می کند و با طیب خاطر و با مستند قانونی رای به انصاف دهد و وجدان او در اعمال عدل با انصاف به آرامش می رسد . بنابراین انصاف ذات وجودی و وجدان انسان بر گرفته از انسانیت و اخلاق می باشد که به عدل رنگ و بوی عدالت می دهد.

۵- مبنا و منشا صدور آرا در حقوق فرانسه

حقوق فرانسه بر مبنای حقوق رومی ژرمنی بنا شده است و باید حقوق فرانسه را براساس حقوق روم ژرمنی مورد بررسی و کاوش قرار دهیم و به جواب سوال تحقیق برسیم. حقوق رومی ژرمنی به مجموعه ای از سیستم های حقوقی اطلاق می شود که ریشه های خود را از حقوق رومی و حقوق آلمانی (ژرمنی) گرفته اند ، این دو سیستم حقوقی در طول تاریخ تأثیرات متقابلی بر یکدیگر داشته اند و امروزه در بسیاری کشورهای اروپایی و نیز در برخی از نقاط جهان و همچنین حقوق فرانسه ، مبنای اصلی نظام حقوقی محسوب می شود. حقوق رومی ژرمنی به عنوان یک پایه ی مهم در فهم نظام های حقوقی مدرن محسوب می شود و مطالعه آن به درک بهتر قوانین و نظم حقوقی در بسیاری از کشورها کمک می کند.

با توجه به اینکه حقوق رومی ژرمنی تمایل به عادات و رسوم در قدیم داشت ، بنابراین می توان گفت مولفه ای کلیدی این حقوق بیشتر بر اساس عرف و رسوم قبیله ای و همچنین مراکز قضائی محلی تنظیم

۱- مطیعی انسیه و دیگری، بررسی تطبیقی اصل انصاف و اصول عدل و انصاف، مجله پژوهش های حقوق تطبیقی، شماره

۳، پاییز ۱۳۹۷ ص ۱۵۶

۲- مظاهری. معصومه و دیگری، قاعده فقهی انصاف، فصلنامه ی مطالعات فقهی و حقوقی اسلامی، سال هشتم، شماره ۲۷

بهار ۱۳۹۱، ص ۱۳۷

۳- همان، ۹۱، ۱۳۸

شده و معطوف به عدالت و رفع اختلاف اجتماعی است. آرای قضات در محاکم فرانسه به طور کلی تحت تاثیر قوانین، رویه قضائی، استدلال حقوقی و ملاحظات اجتماعی قرار دارد، این عوامل به همراه یکدیگر زمینه ساز صدور آرای شفاف و منطبق بر اصول حقوقی و عدالت اجتماعی می شود.

در کشور فرانسه دولت مکرون سعی کرده دایره هوش مصنوعی را در تمامی زمینه ها استفاده نماید و حتی این امر در محاکم نیز مورد بررسی و گاه ها کاوش قرار گرفته است. که نمونه از آن تصویب طرح تحول دیجیتالی می باشد که هدف از آن توسعه یک سرویس عدالت عمومی دیجیتالی کاملاً کاربردی تا سال ۲۰۲۲ است که به کاربران امکان می دهد پرونده ها را به صورت آنلاین دنبال کنند و این تحول برای دسترسی به عدالت می باشد.^۱

علاوه بر این دولت فرانسه استفاده از هوش مصنوعی را برای جنبه های خاصی از حکمرانی آزمایش کرده است. به ویژه، دادگاه های استیناف رن و دوای، نرم افزار عدالت پیش بینی کننده را در پرونده های تجدیدنظر مختلف در سال ۲۰۱۷ آزمایش کردند، اما نتایج دلگرم کننده نبود.^۲

با مطالعه و مذاقه در روند استفاده از هوش مصنوعی و حساسیت دولتمردان فرانسه در استفاده از این پدیده نو ظهور، نظام حقوقی فرانسه نیز به جهت حساسیت صدور آرا با تفکر انسانی و طبیعت ذات انسان، نتوانسته است به نتیجه مطلوبی نائل آید.

۶- آرای محاکم از طریق هوش مصنوعی و آثار آن:

در خصوص تأثیر هوش مصنوعی در آرای محاکم، در فصل های اول مقاله به تفکیک از هوش مصنوعی و اساس صدور آرای محاکم به تفصیل صحبت شد. حال در این فصل با در کنار هم قرار دادن هوش مصنوعی و مبنا و اساس صدور آرا محاکم در انواع آرا در محاکم می خواهیم تأثیر هوش مصنوعی را در صدور آرا بررسی کنیم.

۶-۱ مسئولیت مدنی هوش مصنوعی پس از صدور آرای قضائی

در خصوص مسئولیت هوش مصنوعی به نظر می رسد که وضعیت هر نظام حقوقی متفاوت باشد، ممکن است در آینده نه چندان دور مسئولیت مستقلی را برای این سیستم در نظر بگیرند.^۳

۱۴۱ با عنایت به اینکه هنوز هنوز استقلال ربات ها و جبران خسارت از جانب آنها امر نظری است، لازم است که در شرایط کنونی آن را ابزار تلقی کنیم و دیگران را مسئول مال آنها بدانیم. بحث مهم مسئولیت صادر کننده رای در صورت صدور آرای اشتباه می باشد، که در حقوق ایران در اصل ۱۷۱ قانون اساسی و ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در خصوص مسئولیت قضات اختصاص داده شده است، از آنجائی که رابطه سببیت و قابلیت انتساب رای صادره توسط هوش مصنوعی وجود ندارد نمی تواند مسئولیتی را برای هوش مصنوعی بوجود آورد و این امر باعث می شود که قاعده لاضرر با وجود هوش مصنوعی در صدور آرای قضائی بطور کلی در حاله ای از ابهام باقی بماند و هیچ کس پاسخگویی ضرر بوجود آمده بر

۱- Alan Dufлот, 2024, 42 1-

۲- ibid, page 42 2-

۳- رجبی، عبدالله، ضمان در هوش مصنوعی، مجله مطاعات حقوق تطبیقی، دوره ۱۰، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۸، ص ۴۶۳

اساس اشتباه در صدور آرا توسط هوش مصنوعی نشود.^۱ (در حقوق فرانسه و پژوهشگران بر این نظر می باشند که مسئولیت و انتساب هوش مصنوعی در صدور آرا مطرح می شود، در هر دو مورد نتیجه فرآیند عمل حقوقی یا واقعیت حقوقی است که نظام حقوقی آن را تصرف می کند. در هر دو مورد، تنش های بین قانون و فناوری، بین انفورماتیک حقوقی، قانون و فناوری اطلاعات و قانون مسئولیت مدنی ایجاد می شود، فرانسه به عنوان یکی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا، باید اصول اروپائی را در این زمینه اجرا کند، اتحادیه اروپا مسئولیت هوش مصنوعی را اپوراتور پیشنهاد می کند برای سیستم هوش مصنوعی پرخطر، آنها معتقدند راه اندازی آن منطقی است، که یک رژیم سخت مشترک (مسئولیت بدون تقصیر) است. اما به نظر می رسد که این پیشنهاد نیز به چه عدم مطابقت هوش مصنوعی با واقعیت حقوقی کاربردی نداشته و نخواهد داشت.

بر این اساس عدم ارائه راهکار در اینخصوص منجر به آسیب اجتماعی و روانی در جامعه می شود و امنیت مردم از بین می رود و بنابراین برای اینکه از هوش مصنوعی در صدور آرای قضائی استفاده کرد، باید قانون مدونی تدوین شد و باب مسئولیت از لحاظ خطای به وجود آمده در صدور آرا را مشخص نمود تا ضرری بدون جبران باقی نماند، بنابراین صرف اینکه از هوش مصنوعی در صدور آرای قضائی بدون پشت بانی قانون بدون استفاده شود کاری بسیار غلط بوده که آسیب آن به اجتماع بر می گردد.

۶-۲ به کار گیری هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران و فرانسه

در این بحث به کارکرد هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران و فرانسه می پردازیم، نظام حقوقی هر کشوری برگرفته از فرهنگ و مذهب و سیاست آن کشور مدون می شود تا از این طریق بتوانند رضایت عموم مردم کشور خود را جلب کنند، از آنجای که نظام حقوقی کشور ایران بر مبنای فقه اسلامی و اخلاق می باشد بر این اساس و بنیان رای قاضی براساس قاعده عدل و انصاف می باشد که برگرفته از آیات و روایات بوده و دین مبین اسلام کرامت انسانی را مورد ارج و اهمیت ویژه ای قرار داده است، لذا هوش مصنوعی به جهت اینکه فاقد ذات انسانی بوده و احتمال برقراری انصاف را ندارد لذا در دستگاه قضائی حقوق ایران و جایگزین قاضی در صدور رای با مشکلاتی مواجه خواهیم شد، هر چند حقوق فرانسه بر اساس شرع اسلام بنا نشده و اساس حقوق فرانسه بر اساس روم -ژرمنی بوده ولی از آنجای که یکی از ارکان صدور آرای قضات بر مبنای رویه قضائی و اصول حقوقی می باشد بنابراین قاعده عدل و انصاف نیز در صدور آرای قضائی قضات محاکم فرانسه نیز اساس صدور آرا باشد و نتیجه هوش مصنوعی در صدور هر دو نظامی حقوقی ایران و فرانسه به یک شکل می باشد.

با وجود محدودیت های فقهی و قانونی درخصوص استفاده از هوش مصنوعی در دستگاه قضائی به نظر می رسد که نظام حقوقی ایران و روند به تصویب سند تحول قوه قضایه در سال ۱۳۹۹ بر هوشمند نمودن قسمتی از کار قضائی نظر ویژه ای داشت. در سند تحول قوه قضائیه عمل ۳ راهبر اول درخصوص استفاده از هوش مصنوعی جهت کارشناسی برای حذف مداخلات انسانی اظهار نظر شده است. در این راهبرد هدف ارجاع امر کارشناسی به هوش مصنوعی انجام امور کارشناسی به منظور جلوگیری از تخلف و احتمال خطاها در آن است.

۱- رهبری، ابراهیم و دیگری، چالش های کاربردی هوش مصنوعی به عنوان قاضی در دادرسی های حقوقی، (مقاله ی علمی پژوهشی)، فصلنامه ی تحقیقات حقوقی، ویژه نامه حقوق و فناوری، سال ۱۴۰۱، شماره ۲۴، ص ۴۷۳

در بخشی از سند تحول قضائی به چرخش تحول آفرینی اشاره شده است. در این بخش نکات متفاوتی مورد توجه قرار گرفته است. ۱۴ ویژگی چرخش های تحول آفرین، دریچه ی جدیدی را برای جهت گیری های کلان قوه قضائیه به منظور ایجاد چهارچوب اصلی تعیین راهبردها، باز می کند. مباحث بسیار مهمی در چرخش های تحول آفرین مورد توجه قرار گرفته است که از مهم ترین آنها استفاده از هوش مصنوعی در بررسی ادله و عزم قوه قضائیه برای استفاده از هوش مصنوعی در صدور آراء قضائی بوده است. سامانه تناد نمونه ای از این چرخش تحول آفرین در سند تحول و مقدمه استفاده از هوش مصنوعی در محاکم بوده است این چرخش دریچه ای جدید در زمینه شفاف سازی با بهره گیری از آخرین فناوری روز دنیا مبتنی بر هوش مصنوعی و با تکیه بر توان متخصصان داخلی انجام گرفته است؛ به طوری که قرار دادن ۲۰ میلیون رأی در سامانه، توانسته است تحول بزرگی را در این خصوص در قوه قضائیه ایجاد کند. همچنین ماده ۲۹۲ لایحه برنامه هفتم توسعه، قوه قضائیه را مکلف کرده است تا پایان سال اول برنامه، با استفاده از هوش مصنوعی تمام فرآیندهای خود را هوشمند و الکترونیکی کند.

با توجه به همگام سازی سند تحول قوه قضائی با علم روز دنیا درخصوص هوش مصنوعی، ولی باید به این موضوع توجه داشت که این سند نتوانسته است درخصوص اینکه هوش مصنوعی صلاحیت صدور رأی را دارد یا خیر نظر متیقنی بدهد، زیرا در حقوق ایران و فقه، انگارهای درخصوص قضاوت وجود دارد که تطبیق آنها با هوش مصنوعی دور از ذهن به نظر می رسد.

به عنوان مثال شروطی همچون (بلوغ، عقل، اسلام، عدالت، ذکوریت، اجتهاد، حریت، طهارت مولد، علم به اصول استنباط و احکام شرعی، بینائی و ناطق بودن که اکثر آنها به جز چند مورد خاص، در میان مذاهب خمسّه مورد اتفاق است) بسیاری از شرایط فوق از جمله، بلوغ، اسلام، عدالت، ذکوریت، طهارت مولد و... به گونه ای است که بالطبع فقط انسان می تواند دارای آن باشد و در مورد قاضی هوش مصنوعی نمی توان آنها را متصور شد، به علاوه اگرچه ربات ها امروز می توانند صحبت کنند، ببینند، تصمیمات عقلایی بگیرند و اطلاعاتی را ذخیره کنند، به دشواری می توان آنها را ناطق، بینا و عاقل یا عالم در معنا شرعی آن قلمداد کرد^۱.

بنابراین در نظام حقوقی ایران که شرع و اخلاق رکن اساسی قضاات در صدور آرا می باشد و قاضی باید برابر یک سری شروط قانونی و شرعی در مسند قضا قرار گیرد تا مشروعیت در صدور آرای قضائی را داشته باشد و قاضی اگر فاقد یکی از شروط تعیین شده بر اساس شرع و قانون باشد آن آرا از درجه اعتبار ساقط می باشد، و پس با بررسی سیستم هوش مصنوعی کاملاً مشخص می باشد که هوش مصنوعی نمی تواند در جایگاه یک انسان قرار گیرد و باطبیعه فاقد شرایط انسانی شروط شرعی قاضی را دارد بنابراین آرای صادره از سوی هوش مصنوعی وجاهت قانونی نخواهد داشت، و برای اینکه هوش مصنوعی وارد عرصه قضاوت گردد حتماً باید قانونگذاران ایران در نظام حقوقی ایران تغییراتی را ایجاد کنند که برخلاف شرع و فرهنگ و اخلاق کشور ایران نباشد و همچنین در مواردی از هوش مصنوعی در امر قضا استفاده گردد که برخلاف طبیعت وجودی انسان نباشد.

۱- رهبری، ابراهیم و دیگری، چالش های کاربردی هوش مصنوعی به عنوان قاضی در دادرسی های حقوقی، مقاله ی علمی پژوهشی، فصلنامه ی تحقیقات حقوقی، ویژه نامه حقوق و فناوری، سال ۱۴۰۱، شماره ۲۴، ص ۴۳۷

۷- نتیجه گیری

هوش مصنوعی می تواند به عنوان ابزاری برای تجزیه و تحلیل داده های قضایی و ارائه پیشنهادات برای تصمیم گیری به کار رود؛ اما تصمیم نهائی همیشه نیازمند ارزیابی انسانی و داوری قضات است. همچنین مسائل اخلاقی حقوقی و فرهنگی مرتبط با موضوع پرونده در نگاه و علم قضات تأثیرگذار خواهد بود. رسیدگی ها، به نظر می رسد، دستیار هوشمند قضائی عمده ترین موضوعی است که در این زمینه یاری رسان است؛ چرا که می توان با تشخیص علل وقایع پرونده و ابهامات موجود در آن، قاضی را در بررسی ادله و دفاعیات یاری دهد؛ همچنین بعد از ادعای دفاعیات و ادله، می توان با نقش تصمیم گیرندگی، کلیه اطلاعات پرونده را به لحاظ پرونده های مشابه و احکام آنها، قوانین و مقررات، نظریات فقهی، مشورتی و حقوقی و ملاحظات قاضی درک و درخصوص موضوعات پرونده احکامی را پیشنهاد کند که با توجه به اختیار قاضی رای صادر گردد.

هوش مصنوعی می تواند در فرایند آماده سازی و تحلیل اطلاعات مرتبط با پرونده قضائی کارگشا باشد؛ اما صدور آرای قضائی به طور کامل نیازمند ارزیابی انسانی و تصمیم قضائی یا دیگر افراد حقوقی است. این امر به دلیل پیچیدگی مسائل حقوقی، اخلاقی و سیاسی در یک پرونده قضائی ضروری است. هوش مصنوعی می تواند در جمع آوری داده ها، تحلیل های پیشنهادی و پشتیبانی از تصمیم گیری های انسانی مورد استفاده قرار گیرد، اما صدور آرا نهائی به دلیل موارد گفته شده، به انسان تعلق دارد.

همچنین در بررسی های به عمل آمده همانطوری که بیان شد اساس و مبنای صدور آرای قضائی در حقوق ایران باید بر مبنای عدل و انصاف باشد، همانطوری که در پژوهش حاضر درخصوص عدل و انصاف تفصیلاً توضیح داده شد، به این نتیجه می رسیم که عدل در واقع مجموعه ای از علم قاضی در خصوص قوانین و مقررات موضوعه و قواعد حقوقی می باشد که قضات با کسب علم و تخصص، از رکن عدالت برخوردار می شود؛ قاضی می تواند عدالت را بر قرار کند که دارای علم حقوقی و تخصص باشد و هر چه قدر در این خصوص باسوادتر باشد در مسیر عدالت نیز به درستی گام خواهد برداشت. بنابراین می توان مجموعه علمی را که قضات در زمینه قوانین و قواعد و اصول حقوقی آموخته اند، به عنوان الگوریتم و برنامه به هوش مصنوعی داده و از ماحصل آن در صدور آرا صحیح تر و درست تر استفاده کرد. اما وضعیت انصاف کمی با عدالت متفاوت است؛ انصاف در واقع ذات وجودی انسان است که با فرهنگ و مذهب او رشد پیدا می کند و برگرفته از نگاه منصفانه قاضی در مسایل و مشکلات مردم است. به عنوان مثال خوانده پرونده بر اساس دلائل و مستندات محکمه پسند، نسبت به خواهان بدهکار شناخته می شود؛ در اینجا عدالت حکم می کند خوانده برابر قانون محکوم مبلغ مورد خواسته خواهان را یک جا بپردازد؛ اما برابر قانون مدنی ایران، قانونگذار به قاضی این اختیار را داده است که براساس انصاف به خوانده مهلت عادله ای بدهد تا مبلغ پدهی خود را پرداخت نماید؛ حال در همین مسئله ساده اگر هوش مصنوعی بخواهد حکمی صادر کند راساً نامبرده را به پرداخت وجه محکوم خواهد کرد زیرا هوش مصنوعی، فاقد احساس و انصاف است؛ بنابراین فرصت عادلانه در پرداخت محکوم به منتفی خواهد شد؛ بنابراین از آنجایی که اجتماع دو رکن عدل و انصاف در صدور آرای قضائی ضروری است و هوش مصنوعی فاقد رکن انصاف است؛ لذا این فناوری نوین نمی تواند نقش تصمیم گیرندگی در محاکم داشته باشد.

مبنای صدور آرای قضائی در فرانسه به اصول و قوانین حقوقی این کشور بستگی دارد که عمدتاً برگرفته از حقوق رومی ژرمنی می باشد، در حقوق فرانسه قضات برابر قانون و رویه های قضائی و اصول حقوقی رای صادر می نمایند، و به نظر می رسد در دادرسی حقوق فرانسه با توجه به اینکه به نظام استفاده از رویه قضائی و اصول حقوقی نیز پایبند هستند بنابراین قاعده انصاف را نیز در صدور آرای قضات ملاک عمل خواهد بود، لذا از فناوری هوش مصنوعی برای بهبود کارائی سیستم قضائی برای تسهیل در صدور آرا می توان استفاده کرد، اما در فرانسه استفاده کامل از هوش مصنوعی در صدور آرای قضائی موضوع

بحث بر انگیز و چالشی می باشد ، زیرا یکی از نگرانی های نظام حقوقی فرانسه بحث مسئولیت خطای هوش مصنوعی می باشد و همچنین الگوریتم های مورد استفاده ممکن است تحت تاثیر داده های نادرست قرار گیرند که منجر به بروز نابرابری در صدور آرای قضایی و سلب اعتماد مردم در محاکم قضایی شود ، لذا در حقوق فرانسه نیز بیشتر از هوش مصنوعی به عنوان ابزاری برای کمک به قضات و وکلا در تحلیل دادها و اطلاعات استفاده می شود.

Extent Abstract

The use of artificial intelligence in legal services is increasing rapidly, and new systems based on natural language processing are gradually taking over part of duties of lawyers. The use of artificial intelligence in legislation and legal affairs is also one of the topics that has always been of interest, if there is a belief that the evolution of judicial systems is not possible without electronic development and the use of new technologies in this field. Therefore, the maximum use of new technologies and artificial intelligence in the process of issuing judicial decisions and opinions is one of the topics that is also present in the judicial reform document of the country. Use smart technology. This issue shows the dangers of using artificial intelligence in the country legal field. Therefore, it is necessary to conduct a research on the use of artificial intelligence in issuing judgment in order to answer the accusation in this regard.

Due to the fact that the legal system of any country is based on the religion and culture of that country, it is generally not possible to comment on the use of artificial intelligence in in voting in all countries, and each country has its own culture and religion. Laws themselves deal with process of science in part of their social affairs. Therefore, in this research, we will examine artificial intelligence in detail in the issuance of Iranian and French law votes. Also, in order to use artificial intelligence in judicial decisions, this requires changing the law and building it on the basis of artificial intelligence, because the current law of Iran and France is based on the humanity of the judge, not on the basis of the electronic nature of judicial system, for example in the stage since the judge is a human being, there is a possibility of making a mistake in issuing votes, based on this, the appeal stage and consideration of another judge is foreseen, but if artificial intelligence issues a decision, there is not appeal stage

The following article has been compiled and explained with the aim of research in an interdisciplinary study and aims to answer some question it is as follows, artificial intelligence can break the judgments of the Iranian and French courts in some way to be effective in a hundred rounds of judicial

votes? The responsibility and guarantee of the implementation of votes issued by artificial intelligence is the responsibility of the one it is a person and organization. The research in the mentioned subjects is based on an interdisciplinary study the questions and ambiguities regarding the effects of applying artificial intelligence in the sentencing process should be answered.

2. Methods

The working method is based on analytical and descriptive basis for the investigation of the two legal systems of Iran and France in a comparative manner.

3. conclusion

Artificial intelligence can be used as a tool to analyze judicial data and provide suggestions for decision-making; But the final decision always requires human evaluation and judgment of judges. Also, moral, legal and cultural issues related to the subject of case will be influential in the view and knowledge of the judges. proceeding, it seems that the intelligent judicial assistant is the main thing that helps in this field because it can help the judge in examining the evidence and defenses by identifying the causes of events of the case and the ambiguities in it; also after alleging defenses and evidences, with the of decision- making one can understand all the information of case in terms of similar cases and their rulings ,the rules, advisory and legal jurisprudential opinions, and the considerations of the judge and regarding the issues of the case. Propose sentences to be issued according to the discretion of the judge. Artificial intelligence can be useful in the process of preparing and analyzing information related to the judicial case; But the issuance of judicial decisions completely requires human evaluation and judicial decision with other legal persons. This is necessary due to the complexity of legal, ethical and political issues in a judicial case. Artificial intelligence can be used to collect data, offer analysis and support human decisions, but issuing final votes. it belong to humans because of the mentioned cases. Also, in the studies carried out, as stated. The basis of issuing judicial decisions in Iranian law should be based on justice and fairness. As it was explained in detail in the present research about justice and fairness. We come to conclusion that justice is actually a collection of the knowledge of the judge regarding the laws and regulations of the subject and the legal rules that the judges deal with by acquiring knowledge and expertise from the pillar of justice, the judge can establish justice who has legal knowledge and the more educated he is this regard, the more he will take steps in the path of justice. Therefore, it is possible to give artificial intelligence the set of science that judge have learned in the field of laws and

rules and legal principles as algorithms and programs. He used the results to issue more accurate and correct vote, but someone's fairness situation is different from justice; in fact, fairness is the essence of human existence. Which grow with their culture and religion and is derived from the judge's fair view of people's issues and problems. For example, the defendant in the case based on the reasons and document. The court is recognized as a debtor in favor of the claimant; here, the justice rules that the defendant, according to the law, must pay the amount requested by the plaintiff in one go; but according to the Civil Code of Iran, the legislator has given the authority to the judge to give the defendant a fair deadline to pay the amount of his debt based on fairness. Now, in this simple matter, if artificial intelligence wants to issue a verdict, it will condemn the named person to pay the amount. Will do because artificial intelligence lacks emotion and fairness, so the fair opportunity in payment will be rejected; therefore, since the meeting of the two pillars of justice and fairness is necessary in issuing judicial decisions, and artificial intelligence lacks the pillar of fairness; therefore, this new technology cannot play a role in decision-making has court.

The basis for issuing judicial decisions in France depend on the legal principles and law of this country, which are mainly derived from Roman Germanic law. In French law, judges issue judgments according to the law and judicial procedures and legal principles, and it seems that in the proceeding considering that French law adheres to the system of using judicial procedure and legal principles, therefore, the rule of fairness will also be the criterion of action in issuing judges' opinions. Therefore, artificial intelligence technology can be used to improve the efficiency of the judicial system for the issuance of votes. But in France, the full use of artificial intelligence in the issuance of judicial opinions is a controversial and challenging issue. Because one of the concerns of the French legal system is the issue of responsibility. It is error of artificial intelligence, and also the algorithms used may be affected by incorrect date, which leads to inequality in the issuance of judicial decisions and the deprivation of people's trust in judicial court. Therefore, in French law, artificial intelligence is used as a tool to help. To the judges and lawyers are used in data and information analysis.

- 1- آقاجانی، مریم، هوش مصنوعی از مقدماتی تا پیشرفته، انتشارات نسل روشن، سال ۱۴۰۰
- 2- انصاری مسعود، طاهری محمدعلی، دانشنامه حقوق خصوصی جلد اول و سوم، تهران، انتشارات جنگل، سال ۱۳۸۸
- 3- جلوه سهراب، هوش مصنوعی، ویرایش دوم، شیراز، سال ۱۳۸۸
- 4- سرآبادانی، علی، سرآبادانی امیر، سرآبادانی فهیمه، هوش مصنوعی و سیستم های خبره، انتشارات جالیز، سال ۱۳۹۷
- 5- شمس، عبدالله، آیین دادرسی مدنی، جلد دوم، چاپ چهارم، تهران، انتشارات نشر میزان، سال ۱۳۸۲
- 6- عباسی، علی، کاربردهای نوین هوش مصنوعی، سال ۱۴۰۱
- 7- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر، مصر، نشر محمد علی صبیح و اولاده، سال ۱۳۴۷ ق
- 8- کاتوزیان، ناصر، الزامات خارج قرارداد، جلد هفتم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۲ ص ۱۴۵
- 9- معین، محمد، فرهنگ لغت، جلد اول، چاپ چهارم، تهران، انتشارات ادنا، سال ۱۳۸۶

ب- مقاله

- 1- پاسبان محمدرضا، طوسی عباس، مظاهری محمدرضا، به کار گیری هوش مصنوعی به عنوان مدیر شرکت های تجاری، مقاله پژوهشی از فسنامه پژوهش حقوق خصوصی دانشگاه علامه طباطبائی، پاییز سال ۱۴۰۲ شماره ۴۴.
- 2- تخشید، زهرا، مقدمه ای بر چالش های هوش مصنوعی در حوزه مسئولیت مدنی، مقاله علمی پژوهشی وزارت علوم، بهار و تابستان، ۱۴۰۰، شماره ۳۸، ص ۲۳۱
- 3- رجبی عبدالله، ضمان درهوش مصنوعی، مجله مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۱۰، شماره ۲ پاییز و زمستان ۱۳۹۸.
- 4- رهبری ابراهیم، شعبانپور علی، چالشهای کاربردی هوش مصنوعی به عنوان قاضی در دادرسی های حقوقی (مقاله علمی -پژوهشی)، فصلنامه تحقیقات حقوقی ویژه نامه حقوق و فناوری، سال ۱۴۰۱.
- 5- قراملکی علی مظهر، علی دادخواه، مجله علمی پژوهشی وزارت علوم، پژوهش های فقهی دوره نهم بهار و تابستان سال ۱۳۹۲، پژوهش پیرامون قاعده عدل و انصاف
- 6- مصطفوی اردبیلی سید مهدی، تقی زاده انصاری مصطفی و رحمتی فر سمانه، (۱۴۰۱) کارکردها و بایسته های هوش مصنوعی از منظر دادرسی منصفانه، حقوق فناوری های نوین، نشریه حقوق فناوری نوین، پاییز زمستان ۱۴۰۱، شماره ۶ ب.
- 7- مطیعی انسیه، مسعود البرزی ورکی بررسی تطبیقی اصل انصاف و اصول عدل و انصاف، بیست و دوم پاییز سال ۱۳۹۷، مجله پژوهش های حقوق تطبیقی، شماره ۳، درجه علمی

نشریه علمی وزارت علوم.

- 8- نه‌رینی ، فریدون ، تشخیص ماهیت و نوع رای دادگاه ، نشریه مطالعات حقوق خصوصی ، تابستان سال ۱۳۹۰ شماره ۲ مجله علمی پژوهشی .
- 9- مظاهری ، معصومه ، آل اسحاق خوئینی زهرا ، قاعده فقهی انصاف ، فصلنامه مطالعات فقهی و حقوق اسلامی ، سال هشتم ، شماره ۲۷ ، بهار ۹۱ .
- 10- محامد ، علی ، بررسی قاعده عدل و انصاف و آثار آن ، فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه قم ، سال هشتم، شماره دوم.

انگلیسی

الف - کتاب

- ۱-Benjamin H. BARTON, (۲۰۱۷) Rebooting justice more Technology, Fewer Lawyers and the Future of law Encounter Books
- ۲-Dechesne F.; Dignum, V.; Zardiashvili, L.; Bieger, J (۲۰۱۹) AL& Ethics at the police: Towards Responsible use of Artificial Intelligence in the Dutch police
- ۳-foundations of machine learning (۲۰۱۸) Mohri M. Rostamizade a. and Talwalkar a
Foundations of machine Learning. MITpress
- ۴-Wallach W. and Allen C (۲۰۰۸) Moral machines:Teaching robots right from wrong . oxford university press

ب - مقاله

- ۱-Alun Preeece, (۲۰۰۶) Hows and whys of Artificial Intelligence for public sector decision: explanation and evaluation. Cardiff university. Page ۵
- ۲-Chris Smith, (۲۰۰۶) The History of Artificial Intelligence, university of Washington, December
- ۳- Harikumar Pallathadka, Edwin Hernan Ramirez,Applications of artificial intelligence in business management ecommerce and finance, journal homepage: www.elsevier. Com/ locate/ matpr. Page ۱
- ۴- Jahanzaib shabbier and Tarique Anwer, (۲۰۱۸) Artificial Intelligence and its Role in near future, Computer Science, Published in arXiv.

- ۵- Salima Benhamou, (۲۰۲۰) Artificial Intelligence and the Future of Work, ۱۶۹, ۱er trimester, , page ۵۷
- ۶- Sikender Mohsienuddin Mohammad, (۲۰۲۰) DEV OPS, Information Technology USA, Volume ۷,
- ۷- Fuso Jovia Boahemaa, (۲۰۱۸) The impact of Artificial intelligence on Jusstice systems, UNIVERSITA DI TRENTO, ۵۰- ۵۱
- ۸- Alan Duflot,(۲۰۲۴) Artificial Intelligence in the French law of ۲۰۲۴, ۳۷-۳۹